

NORGES HØYESTERETT

Den 22. mai 2013 avsa Høyesterett dom i

HR-2013-01072-A, (sak nr. 2013/534), straffesak, anke over dom,

A (advokat Harald Stabell)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Kaia Strandjord)

STEMMEGIVNING :

- (1) Dommer **Bårdsen**: Saken gjelder straffutmåling for seksualforbrytelser mot barn under 16 år, i form av forsøk på å få ei jente på snart 15 år til å ta av seg klærne foran et webkamera – straffeloven § 200 annet ledd annet punktum, jf. § 49 – og for etter forutgående avtale å møte ei jente på 15 år med forsett om å ha seksuell omgang med henne, såkalt "grooming" – straffeloven § 201a. Utenfor anken er det dessuten spørsmål om å frifinne for forsøk på kjøp av seksuelle tjenester – straffeloven § 202a bokstav a, jf. § 49 – på grunn av tilbaketreden fra forsøk, jf. straffeloven § 50.
- (2) Statsadvokatene i Trøndelag satte 30. april 2012 A under tiltale ved Inntrøndelag tingrett for følgende forhold:

"I Straffeloven § 200 annet ledd annet punktum, jf. strl § 49
for å ha forledet barn under 16 år til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd som nevnt i § 201.

Grunnlag:

I tidsrommet august – desember 2008 i Ø, hadde han kontakt med minst 4 jenter i alderen 13–15 år på MSN eller andre chatte-medier, og forsøkte i den forbindelse å få jentene til å kle av seg foran web-camera slik at han kunne se dem helt eller delvis

nakne på sin pc. Hans forehavende førte ikke frem da ingen av jentene ville vise seg for ham på den måten.

II Straffeloven § 201 a

for å ha avtalt et møte med et barn under 16 år og med forsett om å begå en handling som nevnt i § 195, § 196 eller § 200 ha kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kunne iakttas.

Grunnlag:

Tirsdag 10. mai 2011 ca kl. 11.00 i X, etter å ha avtalt møte med B, møtte han henne ved Y skole for å gjennomføre seksuell omgang med henne.

III Straffeloven § 202 a bokstav a, jf. strl § 49

for å ha skaffet seg eller andre seksuell omgang eller handling ved å ha ytet eller avtalt vederlag.

Grunnlag:

Onsdag 1. juni 2011 kl. 11.00 i Z i Æ, avtalte han å kjøpe seksuelle tjenester av en prostituert kvinne. Han møtte henne, men oppga sitt forehavende i det han ikke våget å følge etter henne inn på solariumet hvor den seksuelle tjenesten skulle ytes."

- (3) Inntrøndelag tingrett avsa 27. juni 2012 dom med slik domsslutning:

"A, født 3. juni 1973, dømmes for overtredelse av straffeloven § 200 annet ledd annet punktum jf. § 49, straffeloven § 201 a og straffeloven § 202a bokstav a jf. § 49 til fengsel i 120 dager jf. straffeloven § 62 første ledd og § 63 annet ledd."

- (4) Etter anke fra A ble skyldspørsmålet behandlet på nytt ved Frostating lagmannsrett for så vidt gjaldt tiltalens post I, i tillegg til straffutmålingen for alle forhold. Under ankeforhandlingen ble det foretatt følgende rettelse av grunnlaget for tiltalens post I:

"I tidsrommet 1.-2. august 2008 i Ø, hadde han kontakt med 1 jente på 14 år og 10 måneder på MSN, og forsøkte i den forbindelse å få henne til å kle av seg foran web-camera slik at han kunne se henne helt eller delvis naken på sin pc. Hans forehavende førte ikke frem da hun ikke ville vise seg for ham på den måten."

- (5) Lagmannsretten avsa 19. februar 2013 dom med slik domsslutning:

"A født 3. juni 1973, dømmes for overtredelse av straffeloven § 200 annet ledd annet punktum jf. § 49, og for de forhold som er rettskraftig avgjort ved Inntrøndelag tingretts dom 27. juni 2012, til fengsel i 120 – etthundreogtjue – dager."

- (6) Dommen ble avsagt under dissens. To av fagdommerne stemte for en straff på fengsel i 90 dager.
- (7) A har anket straffutmålingen til Høyesterett. Han har bedt om at straffen settes ned, og at det eventuelt gis deldom. Påtalemyndigheten har bedt om at anken forkastes.
- (8) *Jeg er kommet til at anken bør forkastes.*
- (9) Før jeg går inn på anken over straffutmålingen, finner jeg grunn til – utenfor anken – å ta opp et forhold knyttet til *lovanvendelsen* under tiltalens post III, jf. straffeprosessloven § 342 andre ledd nr. 1.

(10) A er domfelt for *forsøk* på kjøp av seksuelle tjenester, jf. straffeloven § 202a bokstav a, jf. § 49. Straffeloven § 202a kom inn i loven med virkning fra 1. januar 2009. Bokstav a rammer den som "skaffer seg eller andre seksuell omgang eller handling ved å yte eller avtale vederlag". Forsøk er straffbart, jf. straffeloven § 49. Det er på det rene at grensen for straffbart forsøk er overskredet blant annet ved at det avtales seksuell omgang eller handling mot vederlag, jf. Ot.prp. nr. 48 (2007–2008) punkt 10.1. *Fullbyrdet* forbrytelse foreligger i det den seksuelle omgangen eller handlingen påbegynnes. Før dette tidspunktet vil det – med straffriende virkning – kunne skje *tilbaketreden* fra forsøk, jf. straffeloven § 50.

(11) Grunnlaget for domfellelsen etter straffeloven § 202a bokstav a fremgår av tingrettens dom, som lagmannsretten har vist til:

"Onsdag den 22. juni 2011 avtalte tiltalte via tekstmelding å møte en prostituert i Æ dagen etter for å kjøpe seksuelle tjenester av henne i form av samleie. Den avtalte prisen var 2 000 kroner per time. Den 23. juni 2011 møtte tiltalte den prostituerte, med det forsett å skaffe seg seksuell omgang, men endte opp med å trekke seg da han stod utenfor solariumet hvor den seksuelle tjenesten skulle ytes.

Det følger av straffeloven § 202 a bokstav a, at den som skaffer seg eller andre seksuell omgang eller handling ved å yte eller avtale vederlag, kan straffes.

Retten finner det ikke bevist at tiltalte faktisk skaffet seg seksuell omgang eller handling med den prostituerte den aktuelle dagen, slik at det bare kan bli snakk om forsøk, jf. straffeloven § 49.

Retten finner at nedre grense for straffbart forsøk er overskredet, og viser i denne forbindelse til Ot.prp. nr. 48 (2007–2008) s. 18 hvor det er uttalt at forsøk inntreffer når det er inngått avtale om kjøp av seksuell omgang eller handling, men før den seksuelle handlingen er påbegynt. I foreliggende sak var både møte og vederlag avtalt, og tiltalte møtte til avtalt tid og sted. Det eneste som gjenstod var å gjennomføre den seksuelle omgangen."

(12) Under ankeforhandlingen tok Høyesterett opp spørsmålet om A – ut fra den beskrivelsen av hendelsesforløpet som jeg nettopp har sitert – må frifinnes på grunn av *tilbaketreden* fra forsøk, jf. straffeloven § 50. Aktor har motsatt seg dette. Forsvarer har sagt seg enig med aktor i at det ikke er grunnlag for frifinnelse på grunn av *tilbaketreden*.

(13) Det foreligger et såkalt *ufullendt* forsøk, og A oppga sitt forehavende før det kom til en fullbyrdet overtredelse av straffeloven § 202a bokstav a. Jeg viser til Andenæs, Alminnelig strafferett (5. utgave) side 361. Det fremgår ikke av de tidligere retters dommer noe nærmere om årsaken til at han ikke hadde noen seksuell kontakt med den prostituerte, men det er ut fra dommene på det rene at dette berodde på As egen beslutning – hans "egen fri Vilje". Vilkårene for straffrihet etter straffeloven § 50 er da oppfylt. A må derfor frifinnes for post III i tiltalen.

(14) Jeg går da over til anken over *straffutmålingen*.

(15) A er snart 40 år gammel, ugift og uten forsørgelsesbyrde. Ved Stjør- og Verdal tingretts dom 7. februar 2005 ble han dømt for seksuell omgang med ei jente på * 14 år – straffeloven § 195 første ledd første straffalternativ – til fengsel i 6 måneder, hvorav 60 dager ble gjort betinget. Den 3. juni 2010 ble han ilagt et forelegg for blotting overfor ei jente på 12 år – straffeloven § 201 bokstav c.

<p>*under Rettet i medhold av strprl. § 44, jf. § 46. 31. mai 2013 Ingse Stabel (sign.)</p>

- (16) A domfelles nå for to nye, noe ulike, seksualforbrytelser mot jenter under 16 år.
- (17) Post I gjelder forsøk på overtredelse av straffeloven § 200 andre ledd andre punktum. Straffebudet retter seg mot den som forleder barn under 16 år til å utvise seksuelt krenkende eller annen uanstendig atferd. Bestemmelsen beskytter mot uønskede seksuelle tilnærmelser eller handlinger, og ”mindreårigheten i seg selv”, jf. Prop. 97 L (2009–2010) punkt 8.1. Den øvre strafferammen er fengsel i tre år.
- (18) Lagmannsretten har beskrevet grunnlaget for domfellelsen etter post I slik:

"1. og 2. august 2008 chattet A via MSN-Messenger med en person som helt innledningsvis i dialogen opplyste å være en jente som ennå ikke var fylt 15 år. Hun opplyste blant annet at hun var tre uker gravid, og at hun hadde hatt sex siden hun var 13 år gammel. Etter at web-camera ble koblet opp skrev tiltalte blant annet til 'C': 'modell du'. 'C' svarte tilbake at hun ønsket å bli modell. Tiltalte opplyste at han selv hadde stått modell.

'C' stilte blant annet spørsmål om hvor gammel hun måtte være for å bli modell, og tiltalte svarte at mange begynte som 15 åringer. 'C' opplyste at hun fylte 15 år om to måneder, og hun spurte hvordan hun kunne bli modell. Etter litt frem og tilbake om dette temaet, skrev tiltalte: 'vis dæ frem litt da'. 'C' avviste dette under påskudd av at stefaren var i nærheten.

Tiltalte spurte etter hvert om 'C' turte å kle av seg. Hun svarte 'ikke nå', hvorefter tiltalte spurte: 'når??. 'C' svarte 'seinare'. Tiltalte spurte: 'helt naken??. 'C' svarte 'nei' og tiltalte bemerket: 'som modell tenke æ, e du redd å vis dæ frem?'. 'C' svarte at hun likte å vise seg frem. Deretter spurte tiltalte henne om når hun kunne vise seg fram for ham. 'C' opplyste noe senere at hun skulle dusje. Hun avviste tiltaltes forslag om å ta med kamera i dusjen."

- (19) Mitt utgangspunkt er at overtredelse av § 200 andre ledd andre punktum normalt bør lede til straff i form av ubetinget fengsel, jf. til sammenligning Rt. 2007 side 422 avsnitt 16 og Rt. 2009 side 140 avsnitt 27.
- (20) Domfellelsen i saken her gjelder riktignok det jeg oppfatter som en noe mindre alvorlig seksuelt krenkende eller uanstendig handling, nemlig at jenta skulle kle av seg. Hun var utenfor domfeltes fysiske rekkevidde, og var i denne forstand trygg og med mulighet til å kontrollere situasjonen. Men – og dette er vesentlig for mitt syn på straffutmålingen i denne type saker – bruken av Internett, med chatteprogram og web-kamera, bringer inn helt nye elementer. Jeg viser til Ot.prp. nr. 18 (2006–2007) avsnitt 2.1, hvor det blant annet heter:

"Flere sider ved nye kommunikasjonsmidler som internett og mobiltelefon har gjort barn mer utsatt for overgrep. Blant annet er det lettere for voksne å komme i kontakt med barn uten kontroll fra andre voksne.

Muligheten for anonymitet kan redusere oppdagelsesrisikoen og senke den psykologiske barrieren mot å ta kontakt. Den uformelle formen som ofte benyttes i kommunikasjon over internett og lignende kanaler, kan også påvirke barn og unge til å utlevere mer om seg selv til fremmede eller eksperimenterere med andre og kanskje mer utfordrende roller. Siden kontakten ikke er fysisk, opplever de situasjonen som trygg og tror gjerne de har kontrollen over det som skjer. Noen voksne bruker imidlertid helt bevisst slik kontakt for å komme i posisjon til å begå seksuelle overgrep.

For barn og unge utgjør kontakt gjennom internett og mobiltelefoner en helt selvfølgelig del av hverdagen. Det er viktig at lovgivningen som beskytter barn mot overgrep er tilpasset den virkeligheten som barn og unge lever i."

- (21) Den tenkningen som her kommer til uttrykk – og som ligger til grunn for den nyere lovgivningen på området – har Høyesterett trukket inn i sin straffutmålingspraksis. Jeg viser spesielt til Rt. 2009 side 140 avsnitt 27, hvor førstvoterende fremhever at voksnes utnyttelse av barn og unge via Internett "representerer en alvorlig trussel for mindreårige", og at det derfor er "god grunn til å markere alvorret og behovet for rettsbeskyttelse gjennom straffnivået". Jeg bygger på dette.
- (22) Dersom det var kommet til fullbyrdet forbrytelse, ville straffen etter mitt syn måtte være fengsel fra 60 dager og oppover, avhengig av de nærmere omstendighetene. Ettersom jenta i saken her ikke lot seg forlede, gjelder domfellelsen bare forsøk, som straffes mildere enn fullbyrdet forbrytelse, jf. straffeloven § 51. Men forsøket var *fullendt*. Det stod ikke på domfelte at forbrytelsen ikke kom til fullbyrdesstadiet. For så vidt gjelder straffverdighet er det derfor lite som skiller dette fra en fullbyrdet forbrytelse, jf. her også synsmåtene i Rt. 2012 side 1458 avsnitt 19. Forholdet ligger for øvrig noen år tilbake. Det ble først avdekket ved en gjennomgang av domfeltes MSN-logg i forbindelse med etterforskning av et annet forhold. Fornærmedes identitet er ikke avklart.
- (23) A er også domfelt for overtredelse av straffeloven § 201a. Bestemmelsen – som kom inn i loven i 2007 – retter seg mot såkalt "grooming", jf. også artikkel 23 i Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning. Straffebudet rammer "den som har avtalt et møte med et barn under 16 år, og som med forsett om å begå en handling som nevnt i §§ 195, 196 eller § 200 annet ledd har kommet frem til møtestedet eller et sted hvor møtestedet kan iakttas". Strafferammen er fengsel i ett år. Ved straffutmålingen innenfor denne rammen vil det – foruten blant annet barnets alder og omstendighetene omkring selve møtet – ha betydning hva som ble avtalt med hensyn til seksuell kontakt og hvilket forsett gjerningsmannen hadde i forbindelse med møtet. Jeg understreker at overtredelsen av § 201a er fullbyrdet i og med at gjerningsmannen innfinder seg på møtestedet eller et sted hvor dette kan iakttas. Dersom møtet også resulterer i forsøk på, eller fullbyrdet overgrep mot barnet, vil andre og vesentlig strengere straffebestemmelser få anvendelse.
- (24) Grunnlaget for domfellelsen etter post II i tiltalen er av tingretten, som lagmannsretten har vist til i sin dom, beskrevet slik:

"Tiltalte og fornærmede kom i kontakt med hverandre i løpet av mars/april 2011 via nettstedet Gaysir. De hadde oppgitt i sine profiler å være henholdsvis 28 og 16 år gamle. I realiteten var tiltalte 38 år, mens fornærmede bare var 15 år. De hadde kontakt med hverandre både via Gaysir, telefon og MSN. Den 9. mai 2011 avtalte de to at de skulle møtes dagen etter på Y skole. Formålet med møtet var at fornærmede skulle gjennomføre oralsex på tiltalte. Den 10. mai 2012 møttes de to utenfor skolen. Fornærmede hadde med seg en venninne til møtestedet. Etter en stund spurte tiltalte fornærmede om hennes alder, og fornærmede svarte at hun var 15 år. Etter dette gikk tiltalte tilbake til bilen sin, og kjørte hjem.

Retten finner det bevist at tiltalte avtalte et møte med fornærmede, og at hensikten med møtet var at fornærmede skulle utføre oralsex på tiltalte. Retten viser i denne forbindelse til utskrift fra fornærmedes innboks på Gaysir samt fornærmedes forklaring. Videre finner retten det bevist at tiltalte kom frem til møtestedet til avtalt tid."

- (25) Jeg nevner at et flertall i tingretten kom til at A, da han avtalte å møte jenta, var i uaktsom villfarelse med hensyn til at hun var under 16 år. Et mindretall mente at han var klar over alderen hennes.
- (26) Vi står overfor et nokså typisk tilfelle av "grooming", og da slik at avtalen som var gjort med barnet gjaldt seksuell omgang som må likestilles med samleie.
- (27) Med hensyn til straffen, har jeg funnet noe veiledning i Rt. 2011 side 1455. Dommen gjaldt avtale om å møte det gjerningsmannen trodde var ei 15 år gammel jente for å ha seksuell omgang med henne. Jenta hadde imidlertid tidlig varslet sin mor om gjerningsmannens interesse, og det var moren som via datterens nett-identitet hadde den kontakten med gjerningsmannen som ledet til avtalen om å møtes for å ha sex. Gjerningsmannen møtte aldri jenta – han ble derimot pågrepet av politiet i det han innfant seg på møtestedet. Domfellelsen gjaldt derfor utjenlig forsøk. Morens ikke helt ubetydelige aktivitet med hensyn til å få i stand en avtale med gjerningsmannen var ikke av en slik karakter at den kunne lede til frifinnelse. Men førstvoterende poengterte at "hennes aktive medvirkning" måtte "tillegges vesentlig vekt i formildende retning". Straffen ble satt til fengsel i 30 dager.
- (28) A er funnet skyldig i fullbyrdet overtredelse. Og i motsetning til saken fra 2011, foreligger det ikke spesielle formildende omstendigheter. Men jeg nevner at A, som inntil han møtte jenta hadde vært i uaktsom villfarelse om hennes alder, forlot stedet da hun gjorde ham oppmerksom på at hun var under 16 år.
- (29) Straffen for dette forholdet isolert sett, bør etter mitt syn være fengsel i omkring 60 dager.
- (30) Ved den samlede straffutmåling får straffeloven §§ 62 og 64 anvendelse, sistnevnte av hensyn til forelegget fra 3. juni 2010. Samtidig er det slik at A er straffet for lignende lovovertridelser tidligere. Jeg viser til det jeg sa innledningsvis om dette. Straffeloven § 61 får anvendelse, og da slik at elementet av gjentakelse etter mitt syn bør få reell betydning.
- (31) På denne bakgrunn er jeg enig med lagmannsretten i at fengsel i 120 dager er en passende straff, og det altså selv om A nå frifinnes for overtredelse av straffeloven § 202a bokstav a. Jeg kan ikke se at det er grunnlag for å gjøre deler av denne fengselsstraffen betinget.
- (32) Jeg stemmer for denne

DOM :

1. A frifinnes for overtredelse av straffeloven § 202a bokstav a.
2. Anken forkastes.

- (33) Dommer **Bergsjø:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (34) Dommer **Normann:** Likeså.
- (35) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (36) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (37) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. A frifinnes for overtredelse av straffeloven § 202a bokstav a.
2. Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: